

Asia: VN/25711/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Apulaistietosuojavaltuutetun lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt tietosuojavaltuutetulta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi Kansallisesta koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi digitaalinen varhaiskasvatuksen valtakunnallinen laadunarviointijärjestelmä, jonka avulla varhaiskasvatuksen järjestäjät ja palveluntuottajat voisivat täyttää lakisääteistä tehtävänsä arvioida antamaansa varhaiskasvatusta sekä osallistua toimintansa ulkopuoliseen arviointiin. Lisäksi järjestelmän avulla Kansallinen koulutuksen arviointikeskus voisi toteuttaa ulkoisia varhaiskasvatusta koskevia arviointeja, tukea varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa sekä kehittää varhaiskasvatuksen arviointia.

YLEISTÄ HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVASTA LAINSÄÄDÄNNÖSTÄ

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan EU:n yleistä tietosuojaa-asetusta (EU) 2016/679. EU:n yleinen tietosuojaa-asetus on EU:n säädös, joka on kaikilta osiltaan velvoittava ja jota sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti. Tietosuojaa-asetuksella suojellaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan henkilötietojen suojaan. Kansallinen

tietosuojalaki (1050/2018) täsmentää ja täydentää yleistä tietosuoja-asetusta. Työnantajan ja työntekijän välisessä suhteessa tulee huomioitavaksi myös laki yksityisyyden suojasta työ-elämässä (759/2004).

Perustuslain 10.1 §:n mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Perustuslakivaliokunnan mielestä tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta (kts. PeVL 14/2018 vp). Henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi perustuslakivaliokunnan mukaan jatkossa ensisijaisesti taata yleisen tietosuoja-asetuksen ja kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätäminen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi. Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota sääntelytarpeeseen silloin, kun henkilötietoja käsittelee viranomainen. Valiokunnalla ei ole huomauttamista lähtökohtaan, jonka mukaan viranomaisen tehtävä ja toimivaltuudet tulee kuvata lainsäädännössä niin, että henkilötietojen käsittelyn oikeusperusta ja tarkoitus voidaan perustellusti siitä johtaa toiminnan tavoite huomioon ottaen (kts. PeVL 14/2018 vp sekä myös tietosuoja-asetuksen johdantokappale 45).

Tietojen luonne, käsiteltävien tietojen määrä ja niiden rekisteröityjen määrä, joiden tietoja käsitellään, vaikuttavat yleisen tietosuoja-asetuksen johdantokappaleen 75 kohdan mukaan riskin arviointiin. Hallituksen esitysluonnoksen perusteluissa todetaan, että esitys ei sisällä tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa määriteltyihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyä (s. 16). Apulaistietosuoja-valtuutettu kiinnittää huomiota siihen, että ehdotus ilmeisesti kuitenkin sisältää viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:ssä säädettyjen salassa pidettävien tietojen käsittelyä. Perustuslakivaliokunta on todennut, että mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely (kts. PeVL 14/2018 vp).

Valiokunnan käytännön mukaan sääntelyn selkeyteen on syytä kiinnittää erityistä huomiota perusoikeuskytkentäisessä sääntelyssä, joka koskee luonnollisia henkilöitä heidän tavanomaiseen elämäänsä kuuluvissa toiminnoissa (ks. PeVL 31/2017 vp, PeVL 45/2016 vp, s. 3 ja PeVL 41/2006 vp, s. 4/II sekä tietosuoja-asetuksen johdantokappale 41).

Esityksen perusteluissa on arvioitu osittain pykälien yhteensopivuutta tietosuoja-asetuksen kanssa. Apulaistietosuoja-valtuutettu kiinnittää kuitenkin huomiota seuraaviin asioihin.

ESITYSLUONNOKSEEN LIITTYVÄ HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY

Kansallisen koulutuksen arviointikeskus toteuttaa arviointeja

Varhaiskasvatuslain (540/2018) 24 §:n mukaan varhaiskasvatuksen arvioinnin tarkoituksena on turvata varhaiskasvatuslain tarkoituksen toteuttamista ja tukea varhaiskasvatuksen kehittämistä ja edistää lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edellytyksiä. Kansallisen koulutuksen arviointikeskus (jäljempänä arviointikeskus) toimii Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksesta annetun lain (1295/2013, jäljempänä KarviL) 1 §:n mukaan koulutuksen ja varhaiskasvatuksen ulkopuolisen arvioinnin riippumattomana asiantuntijaorganisaationa. Arviointikeskus tuottaa arviointiin perustuvaa tietoa koulutuspoliittista päätöksentekoa ja koulutuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämistä varten.

KarviL:n 2 §:ssä säädetään arviointikeskuksen tehtävistä. Lain 2 §:n 1 kohdan mukaan arviointikeskuksen tehtävänä on mm. toteuttaa koulutukseen ja varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjien toimintaan liittyviä arviointeja laissa tarkoitetun arviointisuunnitelman mukaisesti. Lain esitöiden mukaan tämä kattaisi erityyppiset arvioinnit, kuten teema- ja tila-arvioinnit sekä laatu järjestelmään liittyvät auditoinnit. Opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymä arviointisuunnitelma sisältää arvioitavat kohteet.

KarviL:n 6 §:ssä (114/2020) säädetään, mitä välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja arviointikeskuksella on oikeus saada varhaiskasvatuksen järjestäjiltä ja palveluntuottajilta lain 2 §:n 1 ja 2 kohdassa säädettyjen arviointitehtäviensä suorittamiseksi 6 §:n 2 momentissa säädetyin rajoituksin. Arviointikeskuksella luovutettaviin tietoihin sisältyy myös tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa määriteltyjä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, koska tiedonsaantioikeuden perusteella saatavat tiedot voivat KarviL:n 6 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan liittyä kasvatusta ja opetusta varten laadittuihin päätöksiin ja suunnitelmiin? Lisäksi arviointikeskuksen tiedonsaantioikeus koskee Opetushallitusta. Esityksen mukaan tällä tarkoitetaan Opetushallituksen ylläpitämiin henkilörekistereihin ja tietovarantoihin liittyviä tietoja (kts. mm. varhaiskasvatuslain 13 luku ja L valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä 884/2017).

Arviointikeskus voi KarviL:n 6 §:n 3 momentin mukaan säilyttää saamansa tiedot niin kauan kuin se on välttämätöntä sen arvioinnin toteuttamiseksi, jota varten tiedot kerättiin ja jota varten tietoja käsitellään. Tämän jälkeen tiedot on tuhottava yhden vuoden kuluessa.

Varhaiskasvatuksen järjestäjän ja palveluntuottajan on arvioitava omaa toimintaansa

Varhaiskasvatuslain 24 §:n mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän ja tuottajan tulee arvioida antamaansa varhaiskasvatusta. Arviointikeskuksen tehtävänä on KarviL:n 2 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan tukea varhaiskasvatuksen järjestäjiä arviointia ja laadunhallintaa koskeissa asioissa. Varhaiskasvatuksen järjestäjien on myös osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa arviointiin.

Itsearviointien toteutuksessa varhaiskasvatuksen järjestäjät ja tuottajat ovat tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 8 kohdassa määriteltyjä rekisterinpitäjiä itsearviointiin liittyvässä henkilötietojen käsittelyssä ja vastaavat henkilötietojen käsittelystä tietosuojalainsäädännön mukaisesti. Rekisterinpitäjän on myös pystyttävä osoittamaan, että henkilötietojen käsittelyä koskevaa lainsäädäntöä on noudatettu sen toteuttamaan yksittäiseen itsearviointiin liittyvässä henkilötietojen käsittelyssä.

Varhaiskasvatuksen valtakunnallinen laadunarviointijärjestelmä

KarvIL:iin lisättäväksi ehdotetun 7 §:n mukaan esityksen tarkoituksena on luoda varhaiskasvatuksen valtakunnallinen laadunarviointijärjestelmä, jolla toteutetaan varhaiskasvatusta koskevia arviointeja. Varhaiskasvatuksen järjestäjät ja tuottajat voivat pykäläehdotuksen 3 momentin mukaan täyttää järjestelmällä niille varhaiskasvatuslain 24 §:ssä säädettyä velvoitetta arvioida antamaansa varhaiskasvatusta. Järjestelmän käyttö olisi niille vapaaehtoista itsearvioinnissa. Silloin, kun varhaiskasvatuksen järjestäjät ja palveluntuottajat ovat velvollisia osallistumaan arviointikeskuksen toteuttamaan arviointiin, järjestelmän käyttö on pykäläehdotuksen 4 momentin perusteella pakollista, kun arviointi toteutetaan laadunarviointijärjestelmällä.

Esityksen perusteella jää osin epäselväksi, missä määrin uudessa valtakunnallisessa tietojärjestelmässä on tarkoitus käsitellä henkilötietoja varhaiskasvatuksen arvioinneissa. Voisivatko varhaiskasvatuksen järjestäjä ja tuottaja toteuttaa yksittäisen itsearvioinnin käyttämällä yksinomaan laadunarviointijärjestelmää henkilötietojen käsittelyssä? Kun arviointikeskus toteuttaa jonkin arviointisuunnitelman mukaisen arvioinnin, muodostaako laadunarviointijärjestelmässä toteutettu henkilötietojen käsittely osan arviointiin liittyvästä henkilötietojen käsittelystä? KarvIL:n 6 §:stä ilmenee, että arviointikeskuksen tiedonsaantioikeus koskee myös salassa pidettäviä tietoja. Toteutetaanko arviointiin liittyvää henkilötietojen käsittelyä myös muulla tavoin?

Lisäksi laadunarviointijärjestelmällä on tarkoitus ehdotetun 7 §:n mukaan kerätä ja tuottaa arviointitietoa varhaiskasvatuksen kehittämisen tueksi. Tiedoista tuotettaisiin kansallisia ja paikallisia varhaiskasvatuksen ja varhaiskasvatuksen laadunarvioinnin kehittämistä tukevia tietoaaineistoja. Mitä tietoaaineistoilla tarkoitetaan tässä yhteydessä?

Apulaistietosuojavaltuutettu kiinnittää huomiota siihen, että valtakunnalliseen laadunarviointijärjestelmään liittyvää henkilötietojen käsittelyä on tarpeellista arvioida huolellisesti ja kattavasti tietosuoja-asetuksen säännösten perusteella, koska kansallinen lainsäädäntö on mahdollista vain tietosuoja-asetuksen salliman liikkumavaran puitteissa. Arvio toimii myös säädettäväksi ehdotettavan kansallisen lainsäädännön perustana. Esitysluonnoksessa ei myöskään ole arvioitu tarkemmin sitä, minkälaisia riskejä henkilötietojen käsittelystä voi aiheutua rekisteröityjen etujen ja oikeuksien kannalta.

Yhteisrekisterinpitäjäyys

KarviL:iin lisättäväksi ehdotetussa 7 b §:ssä ehdotetaan säädettäväksi yhteisrekisterinpitäjistä ja vastuiden jaosta. Sen mukaan järjestelmän yhteisrekisterinpitäjänä toimivat itsearvioinnin toteuttava kunta, kuntayhtymä tai yksityinen palveluntuottaja sekä arviointikeskus. Jos vähintään kaksi rekisterinpitäjää määrittelee yhdessä käsittelyn tarkoitukset ja keinot, ne ovat tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mukaan yhteisrekisterinpitäjiä. Kansallisessa lainsäädännössä voidaan määritellä rekisterinpitäjien vastuualueet.

Varhaiskasvatulain 24 § velvoittaa varhaiskasvatuksen järjestäjät ja tuottajat arvioimaan omaa toimintaansa sekä osallistumaan ulkopuolisten tekemiin arviointeihin. Itsearvioinneissa rekisterinpitäjänä on arvioinnin toteuttajana toimiva varhaiskasvatuksen järjestäjä ja tuottaja. Ulkopuolisessa arvioinnissa rekisterinpitäjänä on arviointikeskus.

Koska varhaiskasvatuksen järjestäjä tai tuottaja toimii rekisterinpitäjänä varhaiskasvatuksen itsearvioinnissa, se vastaa siitä, että sen toteuttamassa itsearvioinnissa henkilötietojen käsittely on lainmukaista. Tietosuojaperiaatteiden toteuttamisen kannalta keskeistä on ensin arvioida itsearvioinnin kohde, joka määrittää henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen ja samalla myös sen, mitkä henkilötiedot katsotaan tarpeellisiksi sillä hetkellä toteutettavassa itsearvioinnissa. Rekisterinpitäjän tulee myös arvioida esimerkiksi käsiteltävien tietojen säilytysaika ja se vastaa henkilötietojen luovutuksen lainmukaisuudesta.

Itsearviointia toteuttava varhaiskasvatuksen järjestäjä tai tuottaja voisi käyttää halutessaan laadunarviointijärjestelmää henkilötietojen käsittelyssä KarviL:iin lisättäväksi ehdotetun 7 §:n 3 momentin perusteella. Rekisterinpitäjä vastaa kuitenkin edelleen toteuttamaansa itsearviointiin liittyvän henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta. KarviL:iin lisättäväksi ehdotetun 7 b §:n perusteella näin ei kuitenkaan näyttäisi olevan kaikilta osin.

Apulaistietosuojavaltuutettu kiinnittää huomiota siihen, että lainvalmistelussa tulee tarkemmin arvioida varhaiskasvatulaisissa ja KarviL:ssa varhaiskasvatuksen järjestäjille ja tuottajille sekä arviointikeskukselle säädettyjen tehtävien perusteella, minkälaisia rekisterinpitäjyyteen liittyviä tehtäviä ja vastuita varhaiskasvatuksen järjestäjillä ja tuottajilla sekä arviointikeskuksella voi olla laadunarviointijärjestelmään liittyvässä henkilötietojen käsittelyssä. Sääntelyn edellytetään olevan täsmällistä ja selkeää.

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan henkilötiedot on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteensopimattomalla tavalla. Varhaiskasvatuksen laadunvalvontajärjestelmän

käyttötarkoituksena on Kar-viL:iin lisättäväksi ehdotetun 7 §:n mukaan toteuttaa varhaiskasvatusta koskevia arviointeja sekä myös kerätä ja tuottaa arviointitietoa varhaiskasvatuksen kehittämisen tueksi sekä tuottaa pykäläehdotuksen mukaisia tietoaineistoja. KarviL:iin ehdotetun 7 §:n 2 momentin perusteella arviointikeskus voisi käyttää laadunarviointijärjestelmää KarviL:n 2 §:n 1, 3 ja 4 kohdissa säädettyjen tehtäviensä suorittamisessa. Onko tarkoituksena, että arviointikeskus käyttäisi laadunarviointijärjestelmää vai siellä käsiteltäviä henkilötietoja?

Tarkoittaisiko pykäläehdotus esimerkiksi sitä, että arviointikeskus voisi käyttää varhaiskasvatuksen järjestäjien ja tuottajien aikaisemmin toteuttamissa yksittäisissä itsearvioinneissa ja arviointikeskuksen itse toteuttamissa aikaisemmissa arvioinneissa tarpeelliseksi arvioituja henkilötietoja myöhemmin muissa arviointisuunnitelman mukaisesti toteutettavissa arvioinneissa (vrt. tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdat ja KarviL:n 6 §:n 3 momentti)? Esitysluonnoksen mukaan kyse on työkalusta, jonka käyttö on vapaaehtoista varhaiskasvatuksen järjestäjille ja tuottajille, kun ne toteuttavat itsearviointeja. Jos rekisterinpitäjä päättää käyttää työkalua itsearvioinnissa, valtakunnallisessa tietojärjestelmässä käsiteltävät henkilötiedot jäävät esityksen mukaan tietojärjestelmään myöhempää käyttötarkoitusta varten, mikä vaikuttaa rekisteröidyn asemaan. Miten käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate on otettu huomioon lainvalmistelussa?

Laadunvalvontajärjestelmässä käsiteltävien henkilötietojen käsittelyn tarkoitus vaikuttaa olevan pykäläehdotuksen perusteella varsin laaja. Apulaistietosuoja-valtuutettu pitää tarpeellisena, että henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen määrittelyä arvioidaan vielä perusteellisemmin lainvalmistelussa ottaen huomioon tietosuoja-asetuksen säännökset.

Käsiteltävät tiedot

Varhaiskasvatuslain 24 §:ssä ei ole säädetty tarkemmin, mitä tulee arvioida. KarviL:iin lisättäväksi ehdotetun 7 a §:n mukaan laadunarviointijärjestelmään ehdotetaan talletettaviksi vastaustietoja, joita käytetään arviointitulosten muodostamiseksi kehittävän arvioinnin periaatteen mukaisesti.

Pykäläehdotuksen perusteella ei saa käsitystä siitä, mitä vastauksilla tarkoitetaan ja minkälaisia henkilötietojen käsittelyä vastauksiin voisi sisältyä. Onko tässä kyse esim. asiakas- ja työtyytyväisyyskyselyistä vai jostakin muusta? Itsearvioinnin ja arvioinnin yhteydessä toteutetuissa kyselyissä on tarkoitus hankkia tietyn arviointikohteen perusteella tarpeelliseksi arvioituja tietoja, minkä vuoksi esitetyt kysymykset riippuvat arvioitavasta asiasta ja siten myös vastauksien tietosisältö vaihtelee arvioinneittain. Voivatko vastaukset sisältää varhaiskasvatuksessa olevia lapsia, heidän huoltajiaan tai henkilökuntaa koskevia tietoja?

Ehdotetun sääntelyn perusteella jää myös epäselväksi, kenen antamia vastaukset voivat olla. Esityksen perusteluista saa sen käsityksen, että vastaajina voivat olla varhaiskasvatukseen

osallistuvat lapset, heidän huoltajansa ja varhaiskasvatuksen henkilökunta. Totean tässä yhteydessä, että lasten tietojen käsittely on tietosuoja-asetuksen mukaan erityisasemassa (kts. tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 38 kohta). Esityksessä ei ole kerrottu, onko vastaaminen vapaaehtoista ja jos ei ole, mihin vastaamisvelvollisuus voisi perustua?

Epäselväksi jää myös, voiko kyselyyn vastata nimettömänä. Kiinnitän huomiota siihen, että nimettömänkin vastauksen sisältämät tiedot voivat olla yhdistettävissä vastaajiin esimerkiksi silloin, jos arviointiin liittyvä kysely kohdistuu tiettyyn rajattuun ryhmään ja vastaajia on vähän tai vastauksiin sisältyy sellaisia tietoja, joiden perusteella yhdistäminen on mahdollista.

Ainakin henkilökunnan antamat vastaukset on ilmeisesti mahdollista yhdistää vastaajiin, koska laadunarviointijärjestelmään on ehdotettu tallettaviksi varhaiskasvatuslain 70 §:n 2 momentin 1-5 -kohdissa säädetyt tiedot. Henkilöstöstä ehdotetaan tallettavaksi valtakunnalliseen laadunvalvontajärjestelmään nimi, henkilötunnus, oppijanumero, äidinkieli, kotikunta ja yhteystiedot, toimipaikat ja varhaiskasvatuslaissa tarkoitettu työtehtävä, henkilön työsuhde ja työaika, suoritettu varhaiskasvatuslaissa tarkoitetun kelpoisuuden tuova tutkinto ja osallistuminen täydennyskoulutukseen. Näkisikö työnantaja esimerkiksi työntekijän antaman vastauksen? Esitysluonnoksessa ei ole arvioitu ehdotukseen liittyvää henkilötietojen käsittelyä työntekijöiden henkilötietojen käsittelyn kannalta eikä myöskään työelämän tietosuojalain mahdollisia vaikutuksia asiassa (vrt. esim. varhaiskasvatuslain 57 a ja 57 b §).

Ehdotetun sääntelyn perusteella valtakunnallisen laadunarviointijärjestelmän tietosisältö jää täsmentymättömäksi. Myöskään valtakunnalliseen laadunvalvontajärjestelmään sisältyvien tietojen säilytysajoista ei ole ehdotettu säädettäväksi (vrt. varhaiskasvatuslain 72 §). Totean, että tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukainen tietojen säilytyksen rajoittaminen on yksi keskeisistä tietosuojaperiaatteista. Näistä syistä esitysluonnoksen perusteella jää epäselväksi, kuinka laajasti valtakunnallisessa laadunvalvontajärjestelmässä käsiteltäisiin henkilötietoja. Kiinnitän huomiota siihen, että asiaa on tarpeellista arvioida lainvalmistelussa tarkemmin tietosuoja-asetuksen perusteella.

Henkilötietojen luovutus

KarviL:iin lisättäväksi ehdotetun 7 b §:n mukaan arviointikeskus vastaisi laadunarviointijärjestelmästä tapahtuvan tietojen luovutuksen lainmukaisuudesta. Esityksessä ei ehdoteta säädettäväksi järjestelmään sisältyvien henkilötietojen luovuttamisen perusteista.

Tietosuojalain 28 §:n mukaan oikeuteen saada tieto ja muuhun henkilötietojen luovuttamiseen viranomaisen henkilörekisteristä sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään tietojen

salassapitoperusteista, julkisiksi arvioitujen henkilötietojen luovuttamisen perusteista viranomaisen henkilörekisteristä sekä siitä, millä perusteella salassa pidettäviä tietoja voi luovuttaa.

Esityksen perusteluissa on todettu, että arviointikeskuksen arviointitoiminnassa noudatetaan kehittävän arvioinnin periaatteita, joka korostaa mm. arvioinnin toteuttajan ja arviointiin osallistuvan välistä luottamusta. Apulaistietosuoja-valtuutettu pitää tarpeellisena, että lainvalmistelussa arvioidaan tarkemmin henkilötietojen luovuttamisperusteita. Varhaiskasvatuslain 24 §:n mukaan arviointien keskeiset tulokset tulee julkistaa. Henkilötietojen luovuttamisesta ei ole säädetty erikseen.

Rekisteröidyn oikeudet

Esitysluonnoksen mukaan henkilötietojen käsittely laadunarviointijärjestelmässä on arvioitu perustuvan tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan. Valtakunnallisessa laadunarviointijärjestelmässä käsiteltäisiin esitysluonnoksen mukaan vastaustietoja. Voisiko rekisteröity esimerkiksi saada poistetuksi vapaaehtoisesti antamansa vastauksen tietojärjestelmästä? Kiinnitän huomiota siihen, että lainvalmistelussa on tarpeellista arvioida kattavasti esitystä myös rekisteröidyn oikeuksien kannalta.

LOPUKSI

Rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä on mahdollista säätää henkilötietojen käsittelystä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan sallimissa rajoissa. Lainsäädännön on täytettävä tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdan mukaan yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Asiaa tulee arvioida hallituksen esityksen perusteluissa.

Apulaistietosuoja-valtuutettu kiinnittää huomiota siihen, että lainvalmistelussa tulee huomioida myös tieto-suoja-asetuksen 5 artiklan mukaiset tietosuojaperiaatteet. Ehdotettujen pykälien perusteella ei esimerkiksi pysty arvioimaan, mitä tietoja valtakunnalliseen tietojärjestelmään talletettaisiin, voisiko talletettaviin tietoihin kuulua erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, miltä osin tiedot on arvioitu salassa pidettäviksi, kuinka pitkään tietoja säilytettäisiin (vrt. varhaiskasvatuslain 72 §) ja millä perusteella tietoja luovutettaisiin. Myös tietojen käsittelyn tarkoitus on osittain epäselvä. Esitys vaikuttaa varhaiskasvatuksen järjestäjien ja tuottajien henkilökunnan tietojen käsittelyyn, mutta asiaa ei ole käsitelty esitysluonnoksessa. Esityksen perusteella ei voi arvioida, talletettaisiinko valtakunnalliseen tietojärjestelmään myös päivähoitossa olevia lapsia tai heidän huoltajiaan koskevia tietoja. Lisäksi rekisteröidyn oikeuksien toteutumista tulee arvioida lainvalmistelussa.

Tamminen-Dahlman Anne
Tietosuojavaltuutetun toimisto